

Ilmiy ishlar

Xalqaro grant

1. Yevropa Ittifoqining "Erasmus Mundus" EA CEA I va II dasturlari va "Erasmus +" loyihasi

Ilmiy raxbar: q.x.f.d., prof.. M.X.Xamidov

2. Germaniyaning BMBF - BioWat loyixasi.

Mavzu: Markaziy Osiyoda iqlim o'zgarishiga moslashish maqsadida qurg'oqchil va sho'rlangan tuproqlar xududlarida resurslarni boshqarish (BioWat). (Upravlenie resursami v zasolennых i zasushlivых rayonax orosheniya v Sentralnoy Azii s selyu adaptatsii k izmeneniyu klimata (BioWat)).

Loyixaning maqsadi: Markaziy Osiyoning sug'oriladigan yerlarida zovur suvlaridan barqaror qayta foydalanishni texnik-iqtisodiy asosini va modeli konsepsiyasini ishlab chiqish xamda ilmiy, ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqotlarga asoslangan tavsiyalar ishlab chiqish

Loyixa kodi va donor: 01DK17035B, BMBF Germany

Loyixa muddati: 08.2017 - 07.2019

Loyixa mablag'i: 148,429.88 Euro

Loyixa raxbari: Professor M.Xamidov

Respublika byudjeti

№	Ilmiy tadqiqot ishlar mavzusi	Maqsad va vazifalari to'g'risida qisqacha ma'lumot
1.	«G'o'za parvarishida agrotuproq hosil majmuasini boshqarish va bashorat qilishning nazariy asoslarini ishlab chiqish»	Respublikamizdagi sug'oriladigan yer maydonlarida tuproq unumdorligini saqlash va himoyalashni modellashtirishning nazariy va amaliy asoslarini ishlab chiqish hamda ishlab chiqarishga tadbiiq qilish.
2.	Sug'oriladigan xududlarni sug'orish usullari bo'yicha rayonlashtirish (Qashqadaryo viloyati misolida)	Qashqadaryo viloyati yerlarini rayonlashtirishda yangi bashoratlash dasturini ishlab chiqish. Tadqiqot natijasida viloyat yerlarini har xil sug'orish usullari o'rganiladi va o'sha xududlarda sug'oriladigan yerlarni sug'orish usuli turlari asoslanadi va sug'oriladigan maydonlarining tuproq suv o'tkazuvchanligi va nishabliklarini hisobga olgan xolda, sug'orish usullari bo'yicha rayonlashtiriladi

XA-7-014-2015.O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi xuzuridagi Fan va texnologiyalarni rivojlantirishni muvofiqlashtirish qo'mitasining amaliy loyihasi

Mavzu: O'zgaruvchan iqlim sharoitida tuproqning cho'lga aylanishini to'xtatish, hosildorligini tiklash va oshirish texnologiyasini (tizimini) ishlab chiqish (quyi Amudaryoning Xorazm viloyat hamda Qoraqalpog'iston respublikasi va Mirzacho'l sharoitida), (3-bosqich).

Loyiha rahbari - q/x.f.d., dotsent S.X.Isaev

Moliyalashtirish hajmi -32,8 mln. so'm

Bajarilish muddati-2015-2017 yillar

Amaliy tadqiqotlarning maqsadi: O'zgaruvchan iqlim sharoitida sug'oriladigan dala maydonidagi

tuproqni cho'lga aylanishini to'xtatish, hosildorlikni tiklash va oshirish texnologiyasini ishlab chiqish. Fermer xo'jaliklarda sug'oriladigan dala maydonidan samarali foydalanayotganini tezkor ravishda baholab chiqishda aerokosmik suratlarni qo'llanish uslubini yaratish.

Olingan natijalar: Har bir sug'oriladigan dala maydonini samardorligini baholashda masofadan o'lchangan dala suratidan foydalanishga ilmiy asos yaratildi. Aerokoinotdan olingan suratlarni dala sharoitida o'qish va asos ishlab chiqildi. Masofadan olingan suratlar, dala sharoitida masshtablandi va topografiya xaritasiga bog'lash va negativning tiklik darajasi o'lchanib, dala sharoitidagi hosildorligi bilan korrelyatsiya uslub orqali tenglamasi ishlab chiqildi. Distansion ma'lumot (AFS, KFS i SS) asosida fermer xo'jaliklarga alohida sug'orish maydoni uchun agromeliorativ pasport loyihasini yaratildi.

Bajarilgan ishlar natijasida xorijiy jurnallarda 2 ta va mahalliy jurnallarda 1 ta maqola, Respublika anjumanlarida 3 ta tezis chop etilgan.

12/2016-"Qashqadaryo viloyatida g'o'za va kuzgi boshqoli don ekinlarini aniqlashtirilgan gidromodulli rayonlashtirish va sug'orishni joriy qilish va uni keng joriy qilish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish" mavzusi bo'yicha xo'jalik shartnomasi

Olingan natijalar: Qashqadaryo viloyatining g'o'za va kuzgi boshqoli don ekinlari maydoni aniqlandi, fermer xo'jaliklarining gidromodul rayonlashtirishda sug'orish texnologiyalari bo'yicha maydonlarning dastlabki ma'lumotlari aniqlashtirildi hamda olingan ma'lumotlar tahlil qilinmoqda. Mablag' - 25 mln. So'm.

Xo'jalik shartnomasi rahbari: dotsent Isaev S.X.

Mavzu: 4/2016-"Biosolvent asosida sho'r yuvish samaradorligini oshirish va sug'orishda polimer komplekslar qo'llash orqali suv resurslarini iqtisod qilish texnologiyalarini joriy etish"

Ilmiy rahbar: prof. M.Xamidov,

Mas'ul bajaruvchi: B.Suvanov

Tadqiqot maqsadi: Buxoro vohasining sizot suvlari 1,5-2,0 m, mineralizatsiyasi past bo'lgan o'tloqi allyuvial tuproqlari sharoitida sug'orishda polimer komplekslar qo'llash orqali suv resurslarini iqtisod qilish va g'o'zaning o'sishi, rivojlanishi, hosil to'plashiga ta'sirini o'rganish hamda sho'r yuvish jarayonlarida biosolvent kimyoviy moddalaridan foydalanib, sho'r yuvish samaradorligini oshirish va sug'oriladigan yerlarning meliorativ holatini yaxshilash bo'yicha ishlab chiqarishga tavsiyalar berishdir.

Tajriba dalasiga qora plynka to'shab sug'orish

Olingan natijalar: Egatga qora plynka to'shab sug'orish oldi namligi ChDNS ga nisbatan 70-80-65 % bo'lganda, suv berish sxemasi 1-3-0, gullashgacha sug'orish meyori 767 m³/ga, gullash-hosil tugish fazasida 604-644 m³/ga, mavsumiy sug'orish meyori - 2637 m³/ga yoki nazorat variantidagiga nisbatan 1818 m³/ga iqtisod qilindi va g'o'zadan 46,8 s/ga hosil olishga erishildi.

Tajriba dalasiga sug'orishdan oldin polimer kompleksni sepib sug'orish

Olingan natijalar: Polimer kompleksi sepib sug'orish oldi namligi ChDNS ga nisbatan 70-80-65 % bo'lganda, suv berish sxemasi 1-3-0, gullashgacha sug'orish meyori 779 m³/ga, gullash- hosil tugish fazasida 616-667 m³/ga, mavsumiy sug'orish meyori - 2712 m³/ga yoki nazorat variantiga nisbatan 1743 m³/ga iqtisod qilindi va g'o'zadan 44,8 s/ga hosil olishga erishildi.

«Rayonirovanie oroshaemoy territorii po sposobam poliva (na primere Kashkadarinskoy oblasti)»

Ilmiy rahbar: dotsent Begmatov I.A.

Olingan natijalar: Qashqadaryo viloyati sharoitida plynka to'shab sug'orishda daryo suvi tejalishi, mineral o'g'itlar yuvilishi, yoqilg'i moylash materiallari iqtisodi hamda paxta hosildorligi oshishi ishlab chiqilgan hamda fermer xo'jaliklariga tavsiyalar ishlab chiqilmoqda. Olingan natijalar asosida respublika va

xorijiy konferensiyalarda 4 ta maqola chop etilgan hamda fermerlar uchun seminar tashkil etilgan.

Xalqaro grantlar doirasida bajarilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarining natijalari

T/p	Ilmiy tadqiqot ishi mavzusi	Loyiha turi	Ilmiy raxbarlar
1	Evropa Ittifoqining "Erasmus Mundus" va "Erasmus+" dasturlari, EA CEA I va II loyixalari	ta'lim grant	professor M.Xamidov
2	01DK17035B, BioWat, BMBF Germany	ilmiy grant	professor M.Xamidov

Evropa xamjamiyati "Erasmus Mundus" EACEA I va EACEA II dasturi loyihasi, yillik loyiha xajmi stipendiya miqdorida 111350 yevro

PhD talabalarining rivojlangan davlatlardagi nufuzli universitetlar talablari bo'yicha bajarilgan dissertatsiyalari bilan tanishish;

Oldindan taqriz qilinadigan xalqaro ilmiy jurnallarda maqola chop etish shartlari va unga qo'yiladigan talablarni o'rganish va tahlil qilish;

Ilmiy seminar majlislarida ishtirok etish;

Ilmiy tadqiqot ishlari strategiyasini ishlab chiqishning o'ziga xosliklarini o'rganish va unda ishtirok etish;

Yevropada suv resurslarni boshqarishning institutsional jihatlarini tadqiq qilishda keng qo'llanilayotgan, ilmiy tadqiqotlarning sifatli uslublari bilan tanishish;

Talabalarning ilmiy loyixalarini tashkil etish usullari bilan tanishish;

Xorijlik xamkorlar bilan birga ilmiy maqolani chop etishga tayyorlash; Ilmiy kelgusidagi xamkorlikka asos bo'luvchi xujjatlar va loyiha takliflari ustida ishlash.

01DK17035B, BioWat, BMBF Germany Mavzu: Markaziy Osiyoda iqlim o'zgarishiga moslashish maqsadida qurg'oqchil va sho'rlangan tuproqlar xududlarida resurslarni boshqarish (BioWat). (Upravlenie resursami v zasolennykh i zasushlivykh rayonax orosheniya v Sentralnoy Azii s selyu adaptatsii k izmeneniyu klimata (BioWat)).

Loyixaning maqsadi: Markaziy Osiyoning sug'oriladigan yerlarida zovur suvlaridan barqaror qayta foydalanishni texnik-iqtisodiy asosini va modeli konsepsiyasini ishlab chiqish xamda ilmiy, ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqotlarga asoslangan tavsiyalar ishlab chiqish.

Loyixa muddati: 08.2017 - 07.2019

Loyixa mablag'i: 148,429.88 Euro